

ПОНЯТТЯ ПСИХОПЕДАГОГІКИ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

У статті представлено результати теоретичного дослідження наукових аспектів співвідношення двох самостійних наук психології та педагогіки, в царині практичної реалізації професійних досягнень в окремій галузі. Проаналізовано особливості тлумачення поняття “психопедагогіка” у контексті наукових пошуків вітчизняних і закордонних дослідників, що трактується як цілеспрямований спосіб поєднання освітньо-професійної практики із психологічними теоріями. Виявлено, що автори розходяться у розумінні та тлумаченні феномену психопедагогіки: поєднання й нерозривність психологічної теорії із освітньою практикою; створення умов для гармонійного особистісного розвитку; дослідження психологічних проблем особистісного виховання й навчання; субдисципліна педагогіки; інтерпретація взаємодії людини з світом і оточуючими як константна умова її саморозвитку; логічний і систематичний напрям на вирішення професійно педагогічних і практичних задач; теоретична основа професійної підготовки; дисципліна, що висвітлює способи застосування психологічних знань для вирішення проблем педагогіки. У розрізі галузі безпеки людини психопедагогіка тлумачиться як загартування й навчання майбутніх рятувальників до діяльності в ситуаціях ризику й невизначеності.

Доведено, що основою психопедагогіки у галузі безпеки людини як інтегрованої науки є судження про те, що вся діяльність фахівців цивільного захисту повинна здійснюватись на основі поєднання педагогіки та психології, тому кожен рятувальник повинен знати свої особливості характеру, темпераменту, спрямованості, вмінти адаптуватись до несприятливих умов діяльності, поєднуючи це із професійною підготовленістю. Фахівці галузі безпеки людини повинні поєднувати професійні компетентності з психологічною готовістю, яка ціленаправлено й систематично формується в процесі навчання, тренування та постійної безперервної діяльності.

Ключові слова: психологія, психопедагогіка, педагогіка, галузь безпеки людини, навчальні заклади, професійна підготовка, майбутні рятувальники.

XXI століття в епоху війни, пандемії Covid-19, глобальної технологічної революції, робить грандіозні виклики для суспільства, держави, культури, освіти, виховання, загалом усіх аспектів підготовки людини до власної життєдіяльності. Сучасна концепція освіти впродовж усього життя продукує перехід від засад авторитарності до гуманності, демократичності, толерантності, трансформуючи при цьому мету, завдання, зміст, методи, форми та ідеали становлення компетентнісного фахівця.

Цілеспрямований перехід від управління освітнім процесом до демократичної його організації сприяє особистісному самовизначенню, саморозвитку, самореалізації, а це своєю чергою, стимулює дослідження вітчизняними науковцями галузі психопедагогіки, що дозволяє нам вивчити особистість та її оточення на різних етапах життєдіяльності. Тому звертаючи увагу на потребу і можливості освіти формувати світогляд людини, з умінням пізнавати, навчатись та діяти в усіх сферах життя виникає потреба в забезпеченні психопедагогіки в процес її професійного становлення.

У працях науковців постійно підкреслюється значущість поєднання психологічних та педагогічних знань. Так, К. Уїнський у передмові “Людина як предмет виховання. Досвід педагогічної антропології” вказав, що з поміж усіх наук саме психологія у педагогічній діяльності, займає першочергове місце стосовно потреби використання. Для ефективного управління освітнім процесом необхідно знати вікову психологію, враховувати індивідуально-психологічні властивості особистості, а не лише досконало володіти матеріалом і методикою організації навчання [17].

У працях мислителів XIX століття І. Гербарта, П. Каптерева та Й. Песталоцці стверджується, що найважливішими сферами розвитку особистості є поєднання педагогіки й психології, які науково формувались у формі безперервного діалогу в структурі філософських знань.

У навчальному процесі зазначені ідеї взаємозв'язку педагогіки й психології постійно розвиваються й вдосконалюються, як-от в розрізі педагогічної психології. Влучно у цьому контексті зауважив С. Рубінштейн: те явище, що у психології виступає предметом, для іншої – педагогіки є безперечною умовою [14, с. 184].

Мета статті полягає в аналізі наукової психолого-педагогічної літератури щодо визначення проблемного поля психопедагогіки у галузі безпеки людини.

Вперше дефініцію “психопедагогіки” обґрунтував професор Ліверпульського університету Е. Стоунс, висвітливши розбіжності між практикою навчання й педагогічною психологією. У книзі “Психопедагогіка. Психологічна теорія і практика навчання” вчений детально розкрив проблематику психології навчання, разом з тим детально проаналізувавши зміст визначених дій вчителя. Е. Стоунс у напрямі психопедагогіки спонукав до роздумів й аналізу педагогом своїх дій, оскільки у процесі навчання останній цілеспрямовано впливає на особистість вихованця. У вступній частині книги автор наблизив педагогічну психологію до освітніх функцій, вказавши що психопедагогіка має на меті використовувати теоретичні психологічні принципи до навчальної практики [20, с. 21]. Ним доведено, що лише за умови застосування інновацій психологічної науки можливе вдосконалення освітньої практики, а реальний процес освіти є найбільш безпечним і вагомим прийомом апробації психологічної теорії, на основі якої формулюються загально дидактичні принципи освіти. Їх наукове використання сприяє формуванню продуктивно-ефективної педагогічної діяльності.

У відповідності до даних науки педагог, будуючи власну практику, не приймає на віру в поданому вигляді психологічні істини, а вчиться їх перевіряти [20, с. 21–22].

Е. Стоунс наголошував на важливості поєднання психологічної теорії із освітньою практикою, що сприяє вдосконаленню навчальної теорії й навчального процесу в цілому. Також, він висвітлював важливість зворотного зв'язку, наголошуючи про потребу конкретизованої інформації про результати власних дій вихованців, де педагог змушений забезпечити цей зв'язок учнів, підкреслюючи результати їхньої навчальної роботи, виявляючи недоліки та знаходячи способи їх усунення. Тобто науковець мав на меті наголосити на важливості перевірки психологічних істин на практиці учіння, безпосередньо працюючи з вихованцями, а не приймати їх готовими.

Вивчаючи педагогічну персоналію Е. Стоунса як фундатора психопедагогіки, О. Старостіна засвідчила сьогоденні реалії практичної інтеграції психології та педагогіки, з огляду на це в педагогічних навчальних закладах викладається комплекс психолого-педагогічних дисциплін, що підкреслює в освітній сфері зв'язки вищезазначених наук. Вона вказала, що причиною недоцільності розмежування й відділення психології й педагогіки одна від одної є єдність об'єкта вивчення та дії, котрим виступає особистість. Педагог наголосила на потребі постійного пошуку перетинів психології та педагогіки, що пояснюється необхідністю останньої у сфері діагностики й психокорекції опиратися на першу [15, с. 87–88].

Не менш цікавими є дослідження витоків психопедагогіки вчительської дії в системі духовної освіти Чернігівського колегіуму XVIII століття Б. Года, де стверджується, що підготовка у закладі педагогічних кадрів спрямовувалась на “специфічні особливості суб'єкта педагогічної діяльності”. Основні психопедагогічні принципи довершеності майбутніх фахівців, мали на меті сформувати особистість, що стане “основним інструментом” освітнього процесу молоді. Вважалось, що особистісні характеристики, зовнішність, досвід, манери поведінки цілеспрямовано здійснювали цілеспрямований вплив на вихованця. На думку вченого, у колегіумі науково-педагогічний склад свою діяльність спрямовував на створення умов для гармонійного особистісного розвитку, що є основною метою педагогічної: дії та діяльності. А, своєю чергою, на “психологізацію” педагогіки, як зазначив Б. Год, вказували розвиток у фахівців позитивних відчуттів, інтелекту, пам'яті, мислення, уваги, сприймання, уяви, волі, афекту, а тамтешня педагогіка стала самою психологією в педагогічній дії [2, с. 16–17].

Обґрунтування Я. Карней “психопедагогіки праці” дало новий поштовх у міждисциплінарних дослідженнях. Вчена вважає, що в працюючому середовищі особистість тісно пов'язана з різноманітними сферами своєї життєдіяльності й відповідно з науковими галузями, які аналізують дані проблеми (філософія, психологія праці, фізіологія, екологія, соціологія праці, педагогіка праці та ін.). Вивчаючи “психопедагогіку праці” Я. Карней на основі інтегративного підходу запропонувала розглядати її зміст за такими напрямками:

1. Сучасна педагогіка праці – проблеми інтердисциплінарні.
2. Працівник в установі.
3. Дослідження праці і професій.
4. Організація часу праці.
5. Підприємливість.
6. Психологічні механізми поведінки людини.
7. Пристосування (адаптація) до праці і професійний добір.
8. Мотивація до праці.
9. Освіта дорослих в установі (стратегія установи та освітня політика).
10. Мистецтво бути працівником.
11. Стили поведінки дорослих (пізнавальні та емоційні стилі; стилі учіння).
12. Авторитет керівника (авторитет формальний і неформальний; харизматична особистість, авторитет і влада, культурні передумови авторитету).
13. Патологічні явища на сучасному підприємстві (працеголізм, професійне вигорання, моббінг) [19, с. 5–6].

Психологічного контексту надала у визначенні “педагогічної психології” О. Власова, де вказала, що галузь досліджує психологічні проблеми особистісного виховання й навчання, тобто основні механізми ціле направленої соціалізації індивіда [1, с. 6]. У тому самому напрямі розвиває свою думку І. Зязюн зазначивши, що професія педагога безпосередньо пов'язана із психологією, оскільки вона спрямована на індивідуальність та її розвиток, тому в педагогічній дії вчитель зустрічається з “живою психологією суб'єкта” [6, с. 27].

У статті “Психопедагогіка як предмет наукового інтересу” Л. Дяченко узагальнюючи положення вчених, наголошує на нерозривності взаємозв'язків психології й педагогіки. Вона довели, що наукові досягнення психології є основою модерної педагогіки, а вся без винятку педагогічна дія та діяльність, мають здійснюватися на основі психологічних знань. Істотно вдосконалити практику навчання можна за умови, що педагог практично простежуватиме й перевірятиме психологічні положення, безпосередньо взаємодіючи з вихованцями та колегами. Цікавою є її думка, що: “... педагогіка має стати психологічною, як у практичному, так і теоретичному вимірі. Кожен психолог повинен бути педагогом і кожен педагог зобов'язаний бути психологом. Тільки тоді й не буде виникати питання – чому психологи і вчителі не розуміють одне одного” [4, с. 42].

Здійснивши аналіз науково-педагогічної літератури тенденцій розвитку педагогічних субдисциплін, Н. Ничкало вказала, що їхнє становлення вимагає заміни застарілих стереотипів наукового знання із врахуванням напрацювань педагогіки, та головне специфічного наукового підходу до обґрунтування їх змісту. Збалансованість зазначених правил підвищить вагомість субдисциплін в ієрархії педагогічних наук та дасть змогу об'єктивно оцінити їхні ролі у забезпеченні теоретичних і практичних основ модерних незалежних педагогічних царин [12, с. 32]. Психопедагогіку академік віднесла до субдисциплін педагогіки, які при врахуванні наукових результатів обґрунтовують власні теорії та мають інтегрований характер. Системним об'єктом тут виступає професійна освіта, що охоплює сукупність предметних галузей знань, діяльності, формування і розвиток майбутніх спеціалістів, а це своєю чергою сприяє генеруванню нових теорій в умовах ціле направленої суспільного розвитку. Н. Ничкало наголосила, що у сьогоденні дослідження необхідно приділяти увагу наукознавчим проблемам педагогіки, особливо – професійної, при цьому вказуючи на важливість зміни професій упродовж активного періоду життєдіяльності особистості. А це, своєю чергою дасть змогу поглибити дослідження з професійної педагогіки, педагогіки праці й психопедагогіки, в результаті чого отримуватимемо нові знання, які піднімуть рівень методології педагогіки й покращуватиме її субдисципліни [11, с. 51].

Звертаючись до вітчизняних праць, присвячених проблемі об'єднання основ психології і педагогіки у сфері виховання людини, то перш за все звернемо увагу на наукову публікацію “Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка?” І. Зязюна. Академік запевнив, що спільний ціле направлений розвиток двох наук вирішуватиме проблематику вдосконалення освіти як цивілізованої ідеї професійної підготовки майбутніх фахівців [6, с. 31]. Він доводив, що педагогічні дія й взаємодія мають стати центральними об'єктами вивчення психопедагогіки, при цьому наголошуючи на доцільності інтерпретації взаємодії людини з світом і оточуючими як константну умову її саморозвитку. Співпраця педагога й вихованців трактувалась ним як активна суб'єкт-суб'єктна взаємодія, в ході якої проходить ціннісно-логічний обмін, що спонукає до взаємних трансформацій [6, с. 29].

І. Зязюн робить важливий, з огляду на тему нашого дослідження висновок, про те що поєднання педагогічних ідей із психологічними теоріями може досягатися трьома шляхами:

- аналізуючи педагогічну психологію як науку, яка вивчає психологічні аспекти освіти, тому є змога в педагогічній практиці використовувати її напрацювання, проводити моніторингові й скринінгові освітні експерименти;

- за умови, що психологічні дані виконують роль визначних передумов і осередок дослідної уваги знаходиться в педагогіці, то у таких випадках психологія стає об'єктивним чинником (насамперед у вигляді індивідуально-психологічних особливостей вихованців), що потребує виявлення й врахування в педагогічному процесі. Також у даному контексті важливо звертати увагу на психологічні передумови, що вивчаються в якості важливих чинників педагогічного процесу;

- діалог між психологічною й педагогічною науками можливий у контексті експериментальної педагогіки, за умови, що перша надає емпіричну основу загальній педагогіці. Де мається на увазі те, що дві науки при вивченні освітнього простору обопільно використовують методологічні основи, методи й методики одна одної [5, с. 9.]

Педагог постійно наголошував, що завдання покладені перед практичною психологією в освітньому процесі звучать однаково і в ХХ і в ХХІ століттях, проте суттєвих змін зазнали варіанти їх вирішення, а особливо самі ж учасники педагогічного процесу. З огляду на це, професія педагога спрямована на особистість та її розвиток і є дотичною до психології, оскільки у професійній життєдіяльності він стикається з “живою психологією суб'єкта” [5, с. 9]. У відповідності до тверджень І. Зязюна, педагог страждає від розбіжностей психології і педагогіки, адже в освітній життєдіяльності є суперечливі ситуації, де дві науки “теоретична педагогіка й психологія”, що становлять основу методики учіння-виховання – в окремих проблемах перечають одна одній, розмежовуються не торкаючись педагогічної дії й не доповнюючи одна одну [7, с. 34]. Постійно наголошуючи на потребі використання психологічних знань у педагогічних діях, академік наголосив на стику взаємодії цих наук, назвавши їх “резервними” для підвищення професійної майстерності педагога.

Вивчаючи сутність психопедагогіки у підготовці майбутніх фахівців О. Лавріненко робить аргументований висновок, що існує достатньо пояснень змісту психологічної підготовки у розрізі професійно педагогічної доцільності, які не потребують тлумачень. Науковець також стверджує, що останніми роками залучення до освітнього процесу психологічних служб, не посприяло інтеграції двох наук – психології та педагогіки. З огляду на це, як зазначається у статті, психопедагогіка у професійній підготовці покликана сформулювати конкретний напрям на логічне й систематичне вирішення професійно педагогічних і практичних задач [10, с. 127].

Аналізуючи сучасні наукові підходи до проблеми психопедагогіки, українські науковці В. Бойчук, Р. Гуревич, Н. Опушко стверджують, що всі спеціалісти педагогічних закладів освіти потребують знань в таких галузях науки як: педагогічна психологія, психологія особистості, психологія спілкування, соціальна психологія та інші, що вимагає впровадження психопедагогіки в освітній процес. Це на їхню думку, сприятиме розгляду педагогічних процесів через призму знань із психології, а феномени останньої вивчатимуться в межах педагогічних систем, що є нею обґрунтованими. Вони вказали, що психопедагогіка є ціннісною

теоретичною основою професійної підготовки професіонала, оскільки фахова освіта вимагає креативних нововведень у своїх підходах, які ґрунтуються на постійному саморозвитку та самовдосконаленні особистості на основі знань із психології й рефлексії її діяльності [3, с. 447].

На важливість розгляду психопедагогіки як міждисциплінарної освітньої галузі вказав Л. Фрідман. У його праці наголошується на недосконалому курсу педагогіки, який базується на принципі повинності без урахування психологічного чинника – бажання вихованців, де мається на увазі, що ними завжди виконуватимуться вимоги педагога, а їхній протест трактується як результат невихованості, вияв непокори й неповаги. З огляду на це науковець запропонував розробити дисципліну, яка б висвітлювала способи застосування психологічних знань для вирішення проблем педагогіки. Такою дисципліною виокремлено психопедагогіку, оскільки її основою слугують знання психології й вона є ціленаправленою на педагогіку. На засадах психології розкриваються реальні потенції розвитку в індивідів психологічних властивостей, якостей і здібностей, а педагогічна направленість полягає у встановленні, відповідно до вимог суспільства, змісту і способів формування особистості в освітньому процесі [18, с. 4–5]. У контексті нашого дослідження ця думка є цінною, оскільки цілеспрямоване підвищення мотивації майбутніх рятувальників сприятиме розвитку їхньої компетентності в галузі безпеки життєдіяльності, отриманню досвіду діяльності в ситуаціях невизначеності та розумінні власних психолого-фізіологічних можливостей [8].

Аналізуючи психопедагогіку і психологічну педагогіку як окремі “живі науки” В. Рибалка дійшов висновку, що на основі глибинного наукового вивчення психолого-педагогічних закономірностей життєдіяльності, психопедагогіка продукує породження, навчання і виховання в індивіда вищих форм життя – творчості, креативності, винахідництва, наукової діяльності, мистецтва тощо [13, с. 23].

Для нас цінною є книга Екстремальна психопедагогіка О. Столяренка, де підготовка до діяльності в екстремальних умовах розглядається як загартування й навчання майбутніх фахівців до ситуацій невизначеності, з якими постійно стикається світова спільнота. При цьому науковець наголошував, що результатом професійної підготовки виступає компетентна особистість, готова безпомилково працювати в ситуаціях ризику, саме ж навчання повинно мати психолого-педагогічну основу. Він вважав помилковою думку про те, що підготовка індивіда до труднощів поставлених нашою життєдіяльністю свідчить про безупинне свідоме генерування її духовними муками, страхами, стражданнями, щоб адаптувати особистість до них [16, с. 218]. З огляду на це майбутні рятувальники навчаючись у закладах вищої освіти галузі безпеки людини опановують не лише теоретичні й практичні знання, вміння, навички, а набувають психолого-педагогічної зрілості й компетентності, оскільки надзвичайні ситуації вимагають від фахівця не лише правильної та ретельної координації дій, щодо ліквідації наслідків лиха, а насамперед підсвідомо налаштуватись на виниклі перепони, що заважають виконувати роботу і психологічно витримати негативний, емоційно-напружений вплив на їхню особистість.

Досліджуючи екстремально-професійну підготовку до діяльності у надзвичайних ситуаціях М. Козяр виокремив методіку екстремальної підготовки рятувальників, яка має на меті: формування загальних екстремально-професійних знань, вмінь, навичок; “озброєння” психологічними знаннями; спонування до засвоєння способів і методів особистої та групової підготовки; розвиток знань щодо виявлення та оцінки факторів екстремальних ситуацій, а також шляхів подолання труднощів, які вони висувають; підвищення впевненості в собі й формування оптимізму в успішному подоланні труднощів, віри в успіх в ситуаціях невизначеності; розвиток екстремально важливих психологічних і педагогічних особистісних рис та якостей, а також підвищення загальної екстремальної психологічної стійкості рятувальників; вироблення знань, вмінь і навичок, які забезпечують успішні дії при потраплянні в екстремальні ситуації, які типові для рятувальників, а також установок на спільні, погоджені дії в складі групи [9, с. 180]. З огляду на це у процесі професійної підготовки майбутніх рятувальників важливими є не лише набуті знання, вміння та навички, що в більшості є педагогічною складовою, а й якості характеру, компетентності, групової взаємодія, що є складовою психології. Тому можемо вважати, що у своїй роботі не вживаючи терміну психопедагогіка науковець розглядає поєднання двох наук – психології та педагогіки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, основою психопедагогіки як інтегрованої науки є судження про те, що вся діяльність фахівців цивільного захисту повинна здійснюватись на основі поєднання психології та педагогіки. Кожен рятувальник повинен знати свої особливості характеру, темпераменту, спрямованості, вміти адаптуватись до несприятливих умов діяльності, поєднуючи це все із професійною підготовленістю. Тому до їхньої повсякденної діяльності потрібно долучати психологічні служби, що сприятиме професійно-психологічній готовності до діяльності в умовах ризику. Важливим напрямом психологічної роботи із рятувальниками має стати створення позитивної атмосфери в колективі, оскільки в період очікування небезпеки виявляються індивідуально-психологічні проблеми на лише в певній особі, а й у цілому колективу. Також, фахівці галузі безпеки людини повинні поєднувати професійні компетентності з психологічною готовістю, яка ціленаправлено й систематично формується в процесі навчання, тренування та постійній безперервній діяльності. З огляду на це, в контексті професійної підготовки рятувальників необхідно застосовувати новітні й креативні підходи, що сприятимуть їхньому саморозвитку та самовдосконаленню на основі рефлексії екстремальної діяльності та знань з психології.

Перспективи подальших досліджень є доволі безмежними оскільки впровадження психопедагогіки як науки в Україні заледве розпочалося. З огляду на це, у науковців виникає потреба в інтеграції наукових пошуків та обміні досвідом у царині освіти і розвитку людини в рамках проведення різноманітних конференцій та спільних проєктів.

Використана література:

1. Власова О. І. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2005. 400 с.
2. Год Б. В. Витоки психопедагогіки вчительської дії в системі духовної освіти Чернігівського колегіуму XVIII ст. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*, 2017. № 80 (3). С. 13–17.
3. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Бойчук В. М. Значення психологічних знань у професійній підготовці педагогів у післядипломній освіті. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих : світовий досвід, українські реалії і перспективи* : збірник наукових статей. Київ : Знання України, 2018. С. 441–449.
4. Дяченко Л. М. Психопедагогіка як предмет наукового інтересу. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2014. № 2. С. 34–44.
5. Зязюн І. А. Психопедагогіка учительської дії. *Гірська школа Українських Карпат*, 2014. № 11. С. 7–10.
6. Зязюн І. А. Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка?! *Естетика і етика педагогічної дії* : збірник наук. праць, 2012. № 3. С. 20–37.
7. Зязюн І. А. Психопедагогіка московської психологічної школи. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2013. № 2. С. 33–41.
8. Коваль І. С. Професійно-психологічна підготовка майбутніх рятувальників ДСНС України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, 2015. Вип. 29, С. 178–183.
9. Козяр М. М. Екстремально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях : монографія. Львів : Сполом, 2004. 376 с.
10. Лаврінченко О. А. Сутність психопедагогіки у підготовці майбутнього вчителя : теоретичний аспект. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2014. Вип. 37. С. 123–128.
11. Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка і психопедагогіка праці у діалектичному взаємозв'язку. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2013. № 2. С. 42–53.
12. Ничкало Н. Г. Теоретичні засади становлення і розвитку субдисциплін у сучасній педагогіці. *Естетичне виховання дітей та молоді : теорія, практика, перспективи розвитку* : зб. наук. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 23–33.
13. Психопедагогіка і життя: науково-популярний щорічник. Редакційна колегія: Рибалка В. В. (гол. ред.), Лук'янова Л. Б., Панок В. Г., Ігнатюк О. М., Корнієнко І. О., Романовська Д. Д. № 1, 2020 рік та № 2, 2021 рік. Київ : ПООД імені Івана Зязюна НАПН України, УНМЦППСР НАПН України, 2022. 280 с.
14. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. Москва : Педагогика, 1976. 416 с.
15. Старостіна О. В. Педагогічна персоналія Едварда Стоунса як фундатора психопедагогіки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2013. № 31 (84). С. 85–89.
16. Столяренко А. М. Экстремальная психопедагогика : учебное пособие. Москва : Юнити-Дана, 2002. 607 с.
17. Ушинский К. Д. Человек как предмет воспитания. *Опыт педагогической антропологии*. Пед. соч. : в 6 т. Москва : Педагогика, 1990. Т. 5. 528 с.
18. Фридман Л. М. Психопедагогика общего образования : пособие для студентов и учителей. Москва : Институт практической психологии, 1997. 288 с.
19. Karney J. E. Psychopedagogika pracy. Wybrane zagadnienia z psychologii i pedagogiki pracy. Wydawnictwo Akademickie "Zak", 2007. 449 s.
20. Stones E. Psychopedagogy. Psychological Theory and the Practice of Teaching. London : Methuen, 1979. 490 p.

References:

1. Vlasova O. I. (2005) Pedagogichna psikhologhiia : navchalnyi posibnyk [Pedagogical psychology : a study guide]. Kyiv : Lybid. 400 s. [in Ukrainian]
2. Hod B. V. (2017) Vytoky psikhopedahohiky vchytelskoi dii v systemi dukhovnoi osvity Chernihivskoho kolehiumu XVIII st. [The origins of psychopedagogy of teacher action in the system of spiritual education of the Chernigov Collegium of the 18th century]. Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Pedagogichni nauky. № 80 (3). S. 13–17. [in Ukrainian].
3. Hurevych R. S., Opushko N. R., Boichuk V. M. (2018) Znachennia psikhologichnykh znan u profesiinii pidhotovtsi pedahohiv u pislidyplomnii osviti [The importance of psychological knowledge in the professional training of teachers in postgraduate education]. Kontseptualni zasady rozvytku osvity doroslykh : svitovi dosvid, ukraïnski realii i perspektyvy: zbirnyk naukovykh statei. Kyiv : Znannia Ukrainy. S. 441–449. [in Ukrainian].
4. Diachenko L. M. (2014) Psikhopedahohika yak predmet naukovooho interesu [Psychopedagogy as a subject of scientific interest]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy. № 2. S. 34–44. [in Ukrainian].
5. Ziaziun I. A. (2014) Psikhopedahohika uchytelskoi dii [Psychopedagogy of teacher action]. Hirska shkola Ukrainykh Karpat. № 11. S. 7–10. [in Ukrainian].
6. Ziaziun I. A. (2012) Pedagogichna psikhologhiia chy psikhologichna pedahohika?! [Pedagogical psychology or psychological pedagogy?!]. Estetyka i etyka pedahohichnoi dii : zbirnyk nauk. prats. № 3. S. 20–37. [in Ukrainian].
7. Ziaziun I. A. (2013) Psikhopedahohika moskovskoi psikhologichnoi shkoly [Psychopedagogy of the Moscow Psychological School]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy. № 2. S. 33–41. [in Ukrainian].
8. Koval I. S. (2015) Profesiino-psikhologichna pidhotovka maibutnikh riatuvalnykh DSNS Ukrainy [Professional and psychological training of future rescuers of the State Emergency Service of Ukraine]. Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Serii 19 : Korektsiina pedahohika ta spetsialna psikhologhiia. Vyp. 29, S. 178–183. [in Ukrainian].

9. Koziar M. M. (2004) Ekstremalno-profesiina pidhotovka do diialnosti u nadzvychainykh situatsiiakh : monohrafiia [Extreme professional preparation for activities in emergency situations : monograph]. Lviv : Spolom. 376 s. [in Ukrainian].
10. Lavrinenko O. A. (2014) Sutnist psykhopedahohiky u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia : teoretychnyi aspekt [The essence of psychopedagogy in training a future teacher : theoretical aspect]. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv : metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Vyp. 37. S. 123–128. [in Ukrainian].
11. Nychkalo N. H. (2013) Profesiina pedahohika i psykhopedahohika pratsi u dialektychnomu vzaïmozv'iazku [Professional pedagogy and psychopedagogy of work in a dialectical relationship]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymi systemamy. № 2. S. 42–53. [in Ukrainian].
12. Nychkalo N. H. (2012) Teoretychni zasady stanovlennia i rozvytku subdystsyplin u suchasniï pedahohitsi [Theoretical foundations of formation and development of subdisciplines in modern pedagogy]. Estetychne vykhovannia ditei ta molodi : teoriia, praktyka, perspektyvy rozvytku : zb. nauk. prats. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2012. S. 23–33. [in Ukrainian].
13. Psykhopedahohika i zhyttia: naukovo-populiarnyi shchorichnyk [Psychopedagogy and life: popular science yearbook]. (2022). Redaktsiina kolehiia : Rybalka V. V. (hol. red.), Lukianova L. B., Panok V. H., Ihnatovych O. M., Korniienko I. O., Romanovska D. D. № 1, 2020 rik ta № 2, 2021 rik. Kyiv : IPOOD imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, UNMTsPPSR NAPN Ukrainy. 280 s. [in Ukrainian].
14. Rubinshteyn S. L. (1976) Problemy obschey psihologii [Problems of General Psychology]. Moskva : Pedagogika. 416 s. [in Russian].
15. Starostina O. V. (2013) Pedahohichna personaliia Edvarda Stounsia yak fundatora psykhopedahohiky [Pedagogical personality of Edward Stones as the founder of psychopedagogy]. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolkakh. № 31 (84). S. 85–89. [in Ukrainian].
16. Stolyarenko A. M. (2002) Ekstremalnaya psihopedagogika : uchebnoe posobie [Extreme Psychopedagogy : textbook]. Moskva : Yuniti-Dana. 607 s. [in Russian].
17. Ushinskiy K. D. (1990) Chelovek kak predmet vospitaniya [Man as a subject of education]. Opyit pedagogicheskoy antropologii. Ped. soch. : v 6 t. Moskva : Pedagogika. T. 5. 528 s. [in Russian].
18. Fridman L. M. (1997) Psihopedagogika obschego obrazovaniya : posobie dlya studentov i uchiteley [Psychopedagogy of general education: a guide for students and teachers]. Moskva : Institut prakticheskoy psihologii, 1997. 288 s. [in Russian].
19. Karney J. E. (2007) Psychopedagogika pracy [Psychopedagogy of work]. Wybrane zagadnienia z psychologii i pedagogiki pracy. Wydawnictwo Akademickie "Żak". 449 s. [in Polish].
20. Stones E. (1979) Psychopedagogy. Psychological Theory and the Practice of Teaching. London : Methuen. 490 p.

Koval I. The concept of psychopedagogy in the industries of human security

The article presents the results of a theoretical study of scientific aspects of the relationship between the two independent sciences of psychology and pedagogy, in the industries of practical implementation of professional achievements in a separate industries. The peculiarities of the interpretation of the concept of "psychopedagogy" in the context of scientific research of domestic and foreign researchers are analyzed, which is interpreted as a purposeful way of combining educational and professional practice with psychological theories. It was found that the authors differ in the understanding and interpretation of the phenomenon of psychopedagogy: the combination and inseparability of psychological theory with educational practice; creation of conditions for harmonious personal development; research of psychological problems of personal education and training; subdiscipline of pedagogy; interpretation of human interaction with the world and others as a constant condition of its self-development; logical and systematic approach to solving professional pedagogical and practical problems; theoretical basis of professional training; a discipline that highlights methods of applying psychological knowledge to solve pedagogic problems. In the industries of human security, psychopedagogy is interpreted as hardening and training future rescuers to work in situations of risk and uncertainty.

It has been proven that the basis of psychopedagogy in the industries of human security as an integrated science is the judgment that all activities of civil protection specialists should be carried out on the basis of a combination of pedagogy and psychology, therefore, each rescuer should know his or her own peculiarities of character, temperament, orientation, and be able to adapt to adverse conditions activities, combining it with professional training. Specialists in the industries of human security must combine professional competence with psychological readiness, which is purposefully and systematically formed in the process of training, training and continuous continuous activity.

Key words: *psychology, psychopedagogy, pedagogy, the industries of human safety, educational institutions, professional training, future rescuers.*